

НАУКАТА ЗА ЗДРАВИА РАЗУМ

от Чанакйа Пандит

ПРЕДГОВОР

Настоящата редакция е селекция от древната „Чанакйа Нити Шастра” или „Наука за здравия разум”. Тъй като в нея се съдържат наставления относно политиката, дипломатията и управленческото изкуство, тук са подбрани по-широко достъпни и екзистенциални теми от областта на нравствеността, с надеждата да бъдат ако не пътеводни, то поне полезни за читателя.

Чанакйа – или Каутиля, каквото е другото име с което е известен - е съставил десет книги, включващи над шест хиляди шлоки. Най-известни от тях са „Чанакйа Нити” и „Артхашастра”, които са включени в Пураните, формиращи част от Атхарва Веда. Трудноразличими за историците са автентичните факти от фолклорните легенди в живота на този забележителен и съдбовен мъж, предсказание за чието появяване четем близо 2 700 години преди него във „Вишну Пурана”, Четвърта Песен, 24 гл.:
”Деветимата братя Нанда ще царуват над света сто години. След това ще бъдат погубени от брамина Каутиля и след смъртта им Маурите ще управляват земята. Каутиля ще постави на трона Чандрагупта, чийто син ще бъде Биндусара, а внук Ашокавардхана.” Подобни пророчества се повтарят и в „Бхагавата Пурана”, „Ваю Пурана” и „Матсйа Пурана”.

Разказва се, че в началото Чанакйа бил беден брамин, живеещ в околностите на град Паталипутра, столица на могъщата империя Магадха, която обхващала огромна част от северо-източна Индия и била управлявана от династията Нанда. Нейните владетели – според „Вишну Пурана” – били последните царе-кшатрии в навечерието на Кали Юга. Един от тези царе, Сарватхасиддхи, имал две жени. Едната била кшатрийка на име Сунанда, а другата шудра наречена Мура. Мура била много красива и дълбоко привързана към своя господар, с което спечелила любовта му въпреки ниската си каста. Желаяйки да има наследници, царят поканил в палата си един могъщ аскет и след като измил собственоръчно нозете му, напръскал с водата цариците.

Върху Сунанда капнали девет капки, а върху Мура само една, но тя я приела с дълбока почит към светеца, който останал много доволен от нея.

Мура родила син, който станал известен под името Чандрагупта Маурйа. Когато достигнал пълнолетие, царят го поверил на Ачарйа, който му предал всички шастри, както и изкуството да борави с всевъзможни оръжия. Макар да бил обикновен даси-путра, т.е. син на прислужница, Чандрагупта бил високо-интелигентен, смел и надарен с физическа сила и красота.

Сунанда на свой ред родила една буца плът, която се превърнала в деветима сина. Когато те пораснали бил свикан съвет, на който след дълги дискусии Сарватхасиддхи и неговият първи министър Ракшаса решили след смъртта на царя властта да премине в ръцете на деветимата принца, а Чандрагупта Маурйа бил назначен за главнокомандващ на войската.

В течение на няколко години Маурйа станал баща на стотина сина, всичките добродетелни като рицари и вещи в политиката. Народът бил привързан към тях и това карало деветимата Нанди да им завиждат. Един ден, под претекст че са поканени на тайно съвещание, те били заловени и хвърлени в тъмница, където всички освен Чандрагупта загинали. Три месеца по-късно той бил изваден оттам от Нандите за да видят дали може да разгадае една загадка, изпратена им от царя на Банка. Фигура на свиреп лъв била поставена в желязна клетка. Те трябвало да махнат фигурата без да отворят клетката. С острия си интелект Чандрагупта лесно заключил, че лъвската

фигура е восьчна. Той накарал да разтопят воська, държейки нажежено желязо край него.

Този успех го превърнал в обект на омраза, а той от своя страна взел решението да си отмъсти за неправдите, причинени от Нандите. Скоро се предоставила възможност за това. Провеждала се церемонията Шраддха (посмъртен ритуал в памет на предците) на която се събрали много от роднините на Нандите, а Чандрагупта бил изпратен да покани за случая брамини.

По пътя той срещнал един брамин, който гневно разравял пръстта за да изтръгне из корен стрък от тревата мунджа, след което я изгорил с проклетия, защото била наранила крака му. Този брамин бил Чанакйа. Виждайки неотстъпчивата му решителност, Чандрагупта разбрал каква помощ би могъл да получи от подобен човек в своето отмъщение. Той го поканил в царския двор, поставяйки го да седне на мястото предназначено за най-квалифицирания и уважаван брамин.

Горделивите Нанди, вбесени от подобно нарушение, заповядали Чанакйа да бъде изпъден. Слугите им го уловили за шикхата (кичурът коса на темето) и буквално го изхвърлили от залата. Тогава разяреният Чанакйа се закле, че ще унищожи семето на Нандите и ще постави на трона им син на шудра, и дал обет, че докато не изпълни тази своя клетва, няма да завръзва на възел своята дълга шикха.

Ето завръзката на историята и в друг контекст:

Преди около 2 300 г. гръцкият завоевател Александър Велики нахлул в земите на Индия. Офанзивата му срещу скърпената от малки отделни държавици земя била изключително успешна, вследствие на разединението на посредствените им управници. С дълбоко наранено от този факт сърце, Чанакйа Пандит търсел умел народен водач и го намерил в лицето на Чандрагупта Маурйа. Чанакйа слабо се интересувал от това, че поради ниското си рождение той не би посмял да претендира за трона. С хитрост и предпазливост Чанакйа се заел да издигне на престола на Магадха един водач с необикновени способности, за да може да бъде възспряно нападението на Йаваните (гръците).

След като бил лично оскърбен от принцовете от династията Нанда, верният на клетвата си могъщият брамин успял чрез своите интриги да причини бързата смърт на деградиралата, нападена династия на надменните и покварени Нанди и отново можал да завърже своята шикха. Версиите как е станало това са многобройни.

След падението на Нандите, за Чандрагупта не било трудно да спечели подкрепата на жителите на Магадха, които посрещнали топло своя героичен и красив млад владетел. Царете на съседните царства регрупирали армиите си под водачеството на Чандрагупта и последните гръцки армии, предвождани от генералът на Александър Селейкус, били сразени.

След като войските на Нандите и на Александър вече не препятвали пътя му, Чанакйа Пандит използвал всякакви политически похвати и интриги за да обедини по-голямата част от Индийския субконтинент. С Чанакйа като премиер-министър, цар Чандрагупта Маурйа завоювал всички земи чак до Иран на северо-запад и надолу до края на щата Мусор на юг. Единствено съобразителността на този кльошав и семпло облечен брамин могла да доведе до образуването на най-великата Индийска империя, съществувала в историята след началото на Кали Юга. Така местната ведическа култура и духовните практики на хиндуистите били съхранени в свещените земи на Бхаратаварша.

Най-общо думата „нити“ означава етика, нравственост, здрав разум. Разбирайки „здравия разум“ в най-висшия смисъл на тези думи, Бхактивинода Тхакура пише: „Славата на човека е в здравия му разум, чрез който научаваме благата вест, че сме родени за да живеем и да обичаме сред прекрасната божествена прегръдка.“ С други

думи истинската цел на „нити”, на морала и здравия разум, всъщност целта на живота е човек да осъзнае вечно-присъщата си позиция на влюбена в Бога душа.

Нити Шастра

Човек трябва да пази парите си за дъждовни дни, а жена си да пази повече от парите си. Нека той зорко бди над жена си и над имането си. (Онзи, който е мъдър следва това правило.)

Човек трябва да заделя пари за черни дни. Не е така, че нещастieto не постига богатите. Делата на Лакшми, Богинята на богатството, са непредсказуеми. Събраното богатство може да се разпилее без време.

Онзи който дори пред лицето на тежка криза, на глад, на заплаха от враг, всред кралския двор или в скръбта на траура стои край теб е единственият ти истински приятел (или брат).

(Това са опорните точки, върху които се гради представата за истински приятел или брат.)

Онзи, който пренебрегва сигурното и преследва илюзиите, пропуска дори сигурното. Несигурното се разрушава от самосебеси. И накрая човек остава с празни ръце.

Мъдър е онзи мъж, който не би се поколебал да се ожени за грозновата девойка, ако тя е от добър сой и от знатно семейство. Той никога не бива да се жени за момиче от подолно потекло, дори тя да е необикновено красива. Брачният съюз между семейства с равнопоставен статус е винаги за предпочитане.

Човек не бива да се колебае да извлече нектар дори от отрова и да вземе злато дори от сметище, ако това е възможно. Той не би следвало да се противи да се сдобие със знание дори от безчестен човек, нито да вземе достойна девойка дори от неблагоородно семейство. (В предходния афоризъм Чанакйа заявява, че човек не бива да се жени за красива девойка ако тя е от долно потекло. В този афоризъм той казва човек да не се колебае да се ожени за талантива девойка дори тя да е от нисък род. Нека читателите вземат в предвид думите „красива” и „достойна” и не приемат тези изказвания за противоречиви).

Жената в сравнение с мъжа притежава два пъти по-голям апетит, четири пъти повече срамежливост, шест пъти повече смелост и осем пъти по-голямо сексуално желание.

По своята природа жената е лъжовна, решителна, невярна, глупава, алчна, неблагочестива и жестока. Без съмнение такива са вродените качества на жената.

Да му бъдат сервирани изобилни ястия и да има силата да ги поеме, да притежава красива жена и да има силата да ѝ се наслаждава, да владее богатства, а едновременно с това и сърце за да раздава подаяния – такива са резултатите от пламенните покаяния и въздържания.

Онзи, който има покорен син и благочестива съпруга, който следва пътя на Ведите и е доволен от материалните си притежания, живее наистина в рай.

Истински син е този, който е предан на баща си, а истински баща е този, който се грижи добре за своя син и го възпитава с подобаващо внимание. Истински приятел е онзи, на когото може да се разчита, а истинска съпруга е онази, която доставя наслада на съпруга си от все сърце във всичко и по всякакви начини.

Човек никога не бива да издава своите добре-обмислени планове. Нека те бъдат държани в пълна тайна като мантри. Изпълнението им трябва да се осъществява скришом, без никакви фанфари. (Такъв е съветът на Чанакйя. Превременното разкриване на намеренията често води до провал. Единствено пълната тайнственост осигурява успех във всяко дело).

Безразсъдството и младежката припряност и двете водят до скръб, но няма по голяма скръб от това да живееш в чужд дом. (Човек никога не бива да остава в чужд дом дълго време).

Не във всяка планина се намират скъпоценни камъни и не всяка слонска глава е увенчана с перли. Благородните люде не се срещат навсякъде. Не във всяка гора растат сандалови дървета.

Мъдрите люде винаги увличат синовете си в добри дела. Мъдрите люде знаят, че така синовете им ще се превърнат в перлите на семествата им. (Ако това бъде направено от самото начало, децата ще станат най-добрите граждани).

Родителите, които не осигуряват на синовете си добро образование, наистина са техни врагове. Необразованият изглежда сред образованите като гарван сред лебеди.

Човек трябва повече да мъмри сина/ученика си и по-малко да го милва, защото прекомерната обич поражда недостатъци, а мъмренето – добри качества.

Човек трябва винаги да прочита по една шлока, или по половин, или по-малко, или дори само една буква от нея всеки ден. Като учи и дава милостиня по такъв начин, нека той оползотворява всеки свой ден.

Раздялата от любимия, обидата от близки хора, неизплатеният дълг, служенето на лукав владетел, нищетата и другаруването с коварни люде изпепеляват тялото дори и без огън.

Брамините напускат домакинските си след като си получат хонорара, учениците изоставят учителя си след като завършат образованието си, а зверовете побягват от джунглата когато там избухне пожар. (Най-общо казано всички са себични).

Ако приемем за приятел човек с лош характер, който винаги мисли за грехове, който живее в лоши условия и е порочен и зъл – обречени сме.

Обноските показват от какво семейство идваш. Езикът издава националността ти. Гостоприемството показва каква е любовта ти, а телосложението издава каква храна приемаш. (Затова нека всеки внимава относно това).

Омъжи дъщеря си в благородно семейство, а сина си дай да учи, въвлечи приятелите си в добри дела, а враговете си в лоши. (Чанакйа утвърждава всичко това като задължително. Например няма нищо неморално в това да припомним до помощта на лъжи за да изиграем някой лъжец).

Дори да е надарен с красиво тяло и очарование и да принадлежи към високопоставен голям род, ако човек е необразован, той е безполезен и не прави никакво впечатление също като цветето палаш което има цвят, но не и аромат.

Красотата на кукувицата е в гласа ѝ, а на жената – във верността ѝ към нейния съпруг. Красотата на грозните е в учеността им, а на аскетите – в милосърдието им.

Предприемчивостта слага край на бедността, а възпяването на Божието име приключва с греховете. Мълчанието спира разприте, а пробуждането разсейва страха.

Прекомерната красота била причина Сита да бъде похитена, прекомерната надменност причинила смъртта на Равана в боя, а прекомерната щедрост довършила цар Бали. Прекомерността във всичко е вредна. (Дори добрите качества се превръщат в лоши когато са прекомерни).

В този свят нищо не е бreme за компетентния човек. Никое място не е далечно за търговеца, никоя земя не е чужбина за учения и никой не е чужд за сладкодумеца.

Само едно разцъфтяло ароматно цвете стига за да изпълни със сладък мирис цялата градина. По същия начин достатъчно е да има един достоен син, който да донесе слава на цялото семейство. (Не количеството, а качеството е значимо навсякъде).

Дори само едно пламнало дърво може да превърне цялата овощна градина в пепелище. Така и един само некадърен лош син е способен да провали цялата фамилия.

Един мъдър, добре образован син е достатъчен за да донесе слава на цялата фамилия, така както самотната луна стига за да изпълни нощта с очарование.

Няма смисъл да се правят много синове, причиняващи тревога и мъка. Един достоен син е достатъчен за да издържа цялото семейство.

Отглеждай детето си с нежност докато стане на пет години, след това строго го мъбри в следващите десет години. А когато стане на шестнадесет, отнасяй се с него като с приятел. (Със сина, който е навършил шестнадесет, т.е. влязъл е в пубертета, не бива да се държим строго).

Човек който не е успял да постигне поне една от четирите цели в живота, т.е. вяра в своята религия (Дхарма), богатства осигуряващи средства за живот (артха), осъществяване на желанията (кама) и пренасищане от всичко желано (мокша) наистина се е родил единствено за да умре. (Животът на подобен човек е чиста загуба).

Там където глупаците не са на почит, където има храна в изобилие, където съпрузите не се карат помежду си, там завинаги пребивава късметът. (Богинята Лакшми сама живее на това място).

Епохата, професията, финансовото състояние, нивото на образование и мига на смъртта, тези пет основни параметри на човешкия живот са предопределени още докато съществува в ембрионална форма.

Обичайно синовете, приятелите и братята имат склонността да откъсват човека от компанията на светците и на благородните учени люде. Все пак онзи, който е способен да поддържа такава връзка, внася набожност в семейната атмосфера.

Тъй както рибата, костенурката и птицата отглеждат своите малки като съответно ги надглеждат, грижат се за тях и ги милват, такава е и добрата компания, изпълнена с уважение, за човешките същества. (Нека човек остава в добра компания).

Образоваността е като кравата на изобилието (Камадхену), даряваща блага дори в най-неблагоприятни времена. Всред чужди земи тя като майка дава закрила и помощ, сякаш изпълнена със скрити съкровища.

По-добре човек да има един достоен син, вместо стотина некадърни и безполезни. Луната самичка е способна да разпръсне мрака, което не могат да сторят и стотици звезди.

Каква полза от крава, която нито зачева, нито дава мляко? По същия начин колко струва син, който не е нито образован (интелигентен), нито отдаден на Бога?

Онези, които са претоварени от светски грижи намират утеха само при три условия: ако имат достоен син, добра жена или компанията на благородни люде. (Единствено такава компания е лек, подмладяващ изтощените им умове, тела и души).

За обожание и рецитиране на мантри човек трябва да е сам, за учене са нужни двама, за пеене трима, за излизане навън четирима, а във времена на война – мнозина.

Предана жена е онази, която е набожна, изпълнена с вяра, вещи в домашните си дела и вярна на съпруга си с дълбока любов. (Пет са съществените характеристики на преданата жена. 1 Тя трябва да бъде набожна. 2 Трябва да бъде сръчна. 3. Вярна. 4 Нежна и 5. Честна.)

Пуст е домът, в който са изгубили сина си (или нямат син). Пуст са всички световни посоки за онзи, който е изгубил брат си (или няма брат). Пусто е сърцето на глупеца. Пусто и безсмислено е всичко за сиромаха.

Липсата на практика превръща учеността в отрова, лошото храносмилане прави храната отрова, разискванията носят отрова на клетниците, а младата жена е отровна за стареца.

Вяра лишена от състрадание, не е вяра. Учител лишен от познание, не е учител. Жена лишена от добри маниери, не е вярна жена. Близки лишени от обич, не са близки. Те трябва да бъдат изоставени (за добро).

(Учителят трябва да има познание, съпругата трябва да е добра по сърце, роднините трябва да си помагат в тежки обстоятелства. Ако те не притежават гореспоменатите характеристики, мъдро е човек да отсече връзките си с тях.)

Пътуването състарява човека, обездвижването състарява коня, жената старее когато не се люби, а дрехата старее когато бъде оставена на слънце.

Какво и кога трябва да бъде правено? Кой ми е приятел? Какво е това място? Какво е приход и какво разход? Какъв съм аз? Колко сили имам? Човек трябва да си задава всички тези въпроси. (Всеки трябва да премери всички „за” и „против” преди да направи каквото и да било. Повечето провали са следствие от надценяване).

За всичките три касти: брамини, кшатрии и вайши, огънят е тяхното божество, но божеството на светците е вътре в сърцата им. За по-малко интелигентните божеството пребивава в идолите, а за онези, които гледат безпристрастно на този свят, божество е целият свят.

За жената учител е съпругът ѝ. Гостенинът е учител на всички. Учител на трите касти (брамини, кшатрии и вайши) е огънят. А за всички четири касти – брамини, кшатрии, вайши и шудри – единственият учител е браминът.

Да се изпита качеството на златото има четири начина: стриване, разсичане, нагриване и коване. По подобен начин за да бъдат изпитани качествата на един човек трябва да бъдат наблюдавани милосърдието, поведението, добродетелите и натурата му – единствено тогава за него би могло да се съди.

Човек не бива да се бои от нещастieto. Ако то дойде, той трябва да се изправи пред него без страх. Нека посрещнем смело всяка беда.

Родени по едно и също време и от една и съща майка, двама човека въпреки всичко се различават по темперамента и държанието си. Сливовото дърво ражда на един и същ клон и плодове, и тръни. Макар да са съвсем близко, те напълно се различават.

Отшелникът не е авторитет по никой въпрос; онзи който не е развратен няма защо да се разкрасява; ученият рядко говори сладко, а направо; открития човек никога не е разбойник.

(Отшелникът е човек, отрекъл се от света поради отвращението си към материалните неща. Как би могъл тогава да знае каквото и да било касаещо този свят?)

Човек се разкрасява и гримира единствено за да привлече противоположния пол; когато у него липсва този подтик, не възниква и желание да се украсява.

Учените са онези, които поради ерудицията си виждат реалността по-ясно от останалите. И понеже реалността е винаги горчива, как биха могли те да говорят сладко?

Онзи, който е неспособен да прикрива истинските си чувства, не би могъл да скрие и подлите си намерения, затова не може да стане мошеник).

Глупците винаги завиждат на учените, просящите на богатите, проститутките на девойките от благородни семейства, а вдовиците на омъжените жени, които живеят със съпрузите си. (Завистта съществува откак свят светува).

Коравосърдечната апатия погубва знанието, парите на човек пазени при друг скоро са пропилены, полята загиват когато не бъдат засяти, армията е унищожена в отсъствието на командира.

(Как би могъл небрежният и ленив глупец да натрупа знание след като му липсва самодисциплина! Ако друг контролира парите ви, как бихте могли да си ги получите? По подобен начин, как би могла една нива да бъде доходоносна без семена и как би могла една армия да устои без пълководец?)

Практиката разкрива учеността на човека, поведението разкрива потеклото му, добродетелите показват качествата му и по същия начин очите показват гнева му.

Богатството закриля Дхарма (религията), йога закриля знанието, вежливостта закриля краля, а добрата жена закриля дома.

Щедростта унищожава бедността, правилното поведение унищожава нещастieto, истината носеща мъдрост унищожава невежеството, а чувствата унищожават страха.

Никое желание не е така вредно и непоносимо като сексуалното желание. Никой враг не е по-опасен от влюбването. Няма по-пагубен огън от гнева и няма по-голямо щастие от себе-познанието.

Човек идва сам на този свят, сам посреща края си и сам понася всички резултати на добрите и лошите си дела. Сам изстрадва мъките на ада и сам постига върховното състояние (мокша).

Безполезни като слама са животът за воина, жената за въздържания аскет и целия свят за онзи който няма желания, ако те са познали Върховния.

Познанието е един от най-добрите приятели на човека в чужбина, най-добрият му приятел вътре в дома е жена му, а за пациентът най-добър приятел е ефикасното лекарство. След смъртта Дхарма (добрите дела) са твоят най-добър приятел.

Ненужен е дъждът над морето, ненужна е храната за добре нахранения, ненужни са подаянията за богатия, ненужна е запалената лампа посред бял ден.

Най-добрата вода е дъждовната вода, най-голямата сила на човек е собствената му мощ, най-желана е храната по собствен избор. А дори и най-красивата украса от лампи е безполезна за незрящия. (Очите са най-голямата светлина).

Беднякът жадува за пари, животните жадуват да могат да говорят, човекът жадува за небесата, боговете жадуват за окончателното състояние Мокша. (Всеки се нуждае от нещо. Нуждата край няма).

Истината е онова, което стабилизира света, което кара слънцето да сияе и позволява на вятъра да вее. Истината е навсякъде, установявайки доброто. (Зад всяко добро нещо в света стои истината).

Всички богатства, жизнеността и тялото са непостоянни и тленни. Единствено религията (Дхарма) и вечна и неизменна.

Коварни са сред людете бръснарят, сред птиците враната, сред четириногите животни чакалът, а сред жените – градинарката.

Онзи който ти дава живот, онзи който изпълнява твоята церемония за получаване на свещения шнур (Упанайана), онзи който ти дава образование, онзи който те храни и онзи който те пази от всякакви опасности – и петимата заслужават статуса на бащи.

Съпругата на царя, на гуру, на приятеля, майката на съпругата и собствената майка – тези пет жени заслужават статуса на майки.

Чрез слушане човек върши и получава всичко. Чрез слушане осъзнава каква е истинската му религия (Дхарма) и само чрез слушане изоставя глупостта и невежеството си. Единствено чрез слушане човек се сдобива с всяко познание и пак само и единствено чрез слушане постига Мокша (окончателното състояние).

Сред птиците гарванът е недокосваем, сред животните недокосваемо е кучето, мъдрецът извършил грях е недокосваем, а недокосваемият (чандал) е по-лош от всички тях.

(Чандалите – кастата на недокосваемите, обитаващи местата за погребение и извършващи последните ритуали за мъртъвците – били напълно отхвърлени от обществото по времето на Чанакйа).

Пепелта почиства бронза, а киселината почиства медта, жената се очиства чрез менструацията, а реките – посредством бързия си буен поток.

Времето е онова, което поглъща съществата и унищожава творението. То остава активно дори когато съществата спят дълбок сън. Никой не може да спре непрестанния му поток.

Слепият по рождение не може да види нищо. Човек, ослепен от сексуалното си желание или пиян до отравяне не може да види нищо. Така и човекът, заслепен от нуждите си не различава доброто от злото. Той може да извърши всичко. (Сексуалното желание, пиянството и нуждата правят човека толкова сляп, колкото незрящия по рождение.)

Човек сам върши делата си и сам получава плода им. Сам се скита в този свят и сам се освобождава от цикъла на раждането и смъртта (мокша).

Баща, привикнал да взима заеми, майка с разпуснат нрав, необикновено красива жена и глупав син – всички те трябва да бъдат считани за врагове. (Такива люде могат да сторят всичко и да наранят всеки.)

Алчните хора трябва да бъдат контролирани чрез пари, арогантните чрез подчинение, глупците чрез поучения, а учените – като им се казва истината.

Загубата на богатства, личната трагедия, подозренията относно нравствеността на съпругата, злите думи на долен човек и собственият позор трябва да бъдат пазени в тайна и да не бъдат разкривани никому. (Разкриването само би добавило още скръб и смущение, без да донесе каквото и да било облекчение. Никой няма да помогне, а всички ще се надсмиват).

Онзи който не се срамува да се занимава с парични дела, с храна и със събиране на знание и е честен в ежедневието си живот е най-щастливият човек на света.

Този, който се радва на нектара на удовлетворението е най-щастливият и умиротворен човек, за разлика от ония, които жадуват за пари откъде ли не.

Нека човек винаги бъде доволен от жена си, от храната си (каквато и да е тя) и от богатството си (колкото и да е то).

Той никога не бива да счита за достатъчни образоваността, въздържанията, покаянията и щедростта си към ония, които я заслужават.

Човек никога не бива да докосва огън, гуру, брамин, крава, старец, дете или девойка. (Това издава лоши обноси).

Човек трябва да стои на десет стъпки далеч от кола, на двадесет стъпки далеч от кон, на две хиляди стъпки далеч от слон, а от покварения да се махне съвсем. (Всички те могат да погубят живота му завинаги).

Слонът може да бъде държан под контрол с остен, конят с ръка, животното с пръчка, но към покварения трябва да се действа единствено с меч.

Браминът се наслаждава на вкусната храна, паунът на облачния тътен, благородният човек се наслаждава на успеха на другите, а порочният на тяхното нещастие.

Врагът трябва да бъде държан под контрол ако е силен – като следваме на съвета му, ако е слаб – като го удряме, ако е равностоен – чрез сила или чрез приятелство.

За да бъде чиста язовирната вода, в нея трябва да има малко течение. По същия начин е необходимо да се дарява част от заработената печалба заради собствената ѝ защита.

Онзи, който има сладък глас, който почита Бога и удовлетворява брамините, и който се интересува от раздаване на милостиня наистина е божествена душа, дошла в тази светска равнина. Несъмнено човек който притежава тези четири качества е велик.

Онзи, който живее в истински ад е с огнен темперамент, с горчиви слова, всред нищета и ненавист към близките си, поробен от покварени люде, другар на мошеници. Такива са неговите признаци.

Ако човек влезе в пещерата на лъв, той може да се сдобие с перлите от челото на слона, но ако попадне в дупка на чакал ще намери единствено парче от телешка опашка или от магарешка кожа.

(Благородната компания носи благодат, а компанията на долни люде дарява единствено долни неща).

Опашката на кучето не може нито да покрие срамотите му, нито пък да го опази от мухите и комарите; такъв е и животът на необразования човек.

Най-голямото благочестие на човешките същества е в това да опазят мислите и словата си чисти, да практикуват въздържаност, да проявяват милосърдие и да правят добрини на всички.

Бог (Атма) пребивава в телата ни както ароматът в цветята, както маслото в ядките, огъня в дърветата, гхи в млякото и захарта в захарната тръстика. Мъдрият разбира това.

Скъперникът жадува единствено за богатства, посредственият копнее за богатства и за чест, но благородният се интересува само от честта. Само и единствено честта е истинското съкровище на великия човек.

Фенерът поглъща мрака и следователно произвежда сажди. Човек изхвърля същото, каквото е поел.

О мъдреци! Дарявайте богатства единствено на добродетелните, а не на онези които не заслужават или им липсват добри качества. Облаците извличат вода от моретата и след като я подслаждат, изливат я като дъжд по земята, за да могат съществата които я населяват да оцеляват. Те връщат на моретата милиони пъти повече вода, отколкото са получили от тях.

(Ако човек даде пари на някой който е мъдър, интелигентен и пълен с добродетели, той е способен да ги умножи многократно, като по такъв начин ще облагодетелства не само себе си, но и цялото общество. Морето дава водите си на облаците, които ваят над цялата земя, помагайки на човечеството да оцелее. Облаците връщат на морето милиони пъти повече вода чрез реките).

След като е намазал тялото си с масло, след като се е завърнал от погребение, облъхнат в дима на погребалната клада, след съвокупление и след като е отрязал косите и ноктите си, човек трябва да бъде считан за парий докато не се е изкъпал.

Водата действа като лекарство при лошо храносмилане. След като бъде изпита, тя дарява сили. Пиенето на вода по време на хранене е като нектар, но изпита непосредствено след хранене тя се превръща в отрова.

Смъртта на съпругата на стари години, парите намиращи се под братов контрол и зависимостта от други за хляба насъщен причиняват страшна мъка в човешкия живот. (По-добре в такава ситуация човек да загине вместо да оцелее).

Да се четат Ведите и да се предлагат възлияния без да се поддържа свещеният огън е толкова безполезно, колкото да се правят жертвоприношения без да се раздава милостиня. Нека човек се стреми да върши всяко дело с чувство на пълна отдаденост.

Няма покаяние по-велико от делата за поддържане на мира, няма по-голямо щастие от удовлетворението, няма по-голяма болест от алчността и няма по-добра религия (Дхарма) от състраданието към всичко живо.

(Умиротворението и удовлетворението са по-добри от покаянието, а състраданието е по-добро от религиозността. Това са най-големите ценности на човешкото същество).

Гневът е смърт (Богът на смъртта Йамарадж, Вайвасват), похотта е реката на ада (Вайтарини), познанието е кравата на изобилието (Камадхену), а удовлетворението е божествената градина (Нанданван).

Добродетелите увеличават красотата на облика; добрите обноски увеличават славата на семейството, съвършенството увеличава стойността на образованието, а насладата увеличава радостта от богатството.

Красота лишена от добродетели, покварен род, познание дадено на тези, които не го заслужават и богатство притежавано от някой, който не знае да му се наслаждава изтляват скоро.

Месоядецът, пияницата и глупакът всичките са животни в човешки облик.

Неогриженият народ сваля от власт своя управник. Това се случва и с брамините, предопределени да извършват Йагйа (специфичен тип обожание), но без да познават мантрите, а също и с домакина, който не заплаща хонорара на своите гости брамини. Да се наеме подобен брамин за извършване на жертвоприношение и да се позволи на подобен човек да се прави на домакин е равносилно на предателство.

О братко! Ако наистина жадуваш освобождение за душата си (мукти), отхвърли всички сетивни привързаности и привличания като че са отровни и добий дух на прошка, нравствено поведение, състрадание, набожност, правдивост и други подобни качества, които са нектарът на човешкия живот.

Онзи, който разкрива взаимната тайна на другите загива като змия, погубена в собствената си пещера.

(Разкриването на общата тайна не само носи недоволство на доверчивия, който я е доверил на онзи, който я издава, но прави човека беззащитен срещу нападките на останалите, цитиращи собствените му думи. Така той попада в капана на самозадушаването като змия, задавена в своята дупка).

Всред всички билкови отвари най-важната е нектарът, сред всички наслади най-голямата е приемането на храна, сред всички сетива най-силен е погледът (очите), сред всички органи на тялото най-важна е главата.

Брамин който изучава Ведите (светите писания) за да печели от това пари и приема храна от долната каста на шудрите наситина е отровна змия. Такъв брамин не може да стори нищо добро.

Онзи, чийто гняв не причинява страх и чието щастие не носи пари, който нито може да накаже някого, нито да покаже разположението си – гневът на такъв човек няма последствия.

Дори змията да не е отровна, тя трябва да разтвори напълно качулката си за да плаши хората.

Великите учени прекарват сутрините си в хазартни игри, следобедите си с жени, а нощите си с крадци. Ето как минава времето им.

(Говорейки саркастично, Чанакйа намеква, че великите люде прекарват дните си като сутрин четат „Махабхарата“, която е следствие на пристрастието на Йудхишира към комара. „Махабхарата“ подчертава основната слабост в човешкия характер. Затова мъдреците най-напред се концентрират върху човешкото безразсъдство за да се предпазят от него.

В следобедите те изучават „Рамаяна“, обрисувача ужасяващите последствия от влюбването в жена – Равана хлътнал по Сита и в крайна сметка посрещнал жалкия си край.

Ношем те четат за Бог Кришна, който е познат като най-големият сред крадците, получил с нежност това прозвище заради навика си да краде масло, а също и сърцата на гопите.)

Собственоръчно нанизаният гирлянд от цветя, собственоръчно стритата сандалова паста и собственоръчно написаните стихове надминават дори Господ Индра по изящното си очарование.

Колкото повече биват стривани и мачкани захарната тръстика, сусамовото семе, прислужникът от ниска каста, съпругата, златото, сандаловото дърво, изварата и бетеловите листа, толкова повече нараства качеството им.

Търпението носи благодат дори в мизерията, чистите дрехи сияят с качеството си, остарялата храна отново изглежда изкусителна щом се подгрее, а добрите обноски скриват дори грозотата.

Човек без богатство всъщност не е бедняк. Той може и да забогатее, но онзи който е необразован е истински нищ във всяко едно отношение.

Човек трябва да върви нататък след като напълно е обзрял избрания път, да пие вода след като я е прецедил през чист плат, да говори в съответствие с духовните напътствия и да действа според както му позволява съвестта му.

Ако човек копнее за комфорт, той трябва да се откаже от идеята да учи, а ако искрено желае да учи нека се откаже от комфорта. Никой не може да получи образование и удобства едновременно.

Какво ли не вижда поетът? Какво ли не може да стори жената? Какво ли не бръщолеви пияният? Какво ли не яде кравата?
(Чрез въображението си поетът може да стигне навсякъде, за него нищо не остава невидяно. Жената може да извърши най-благородната постъпка, но е способна и на най-долни дела. За нея няма прегради. Пияницата може да избълва какви ли не ругатни, къде ли не. Той няма ограничения. По същия начин и кравата не подбира храната си и може да погълне дори най-мръсното нещо.)

Враг е просякът за стиснатия, ученият за глупеца, съпругът за безплодната жена и луната за крадеца.

Онези, които не притежават нито образование, нито познание, нито решителност, нито щедрост, нито обноски, нито добродетелни качества, нито твърда вяра са просто смъртен товар за земята. Те не са нищо повече от зверове в човешки облик, бродещи по света.

Всички напътствия са напразно пилеене на време за човек лишен от мъдрост, дори той да е отраснал в Малайачала (планина в Южна Индия изобилстваща от сандалови дървета). Бамбукът не може да се превърне в сандалово дърво.

Какво могат да сторят всички свети писания за човек, лишен от собствена мъдрост?
Каква е ползата от огледалото за слепеца?

На тази земя не съществува метод, нито средство чрез които злият да стане добър. Дори и човек да мие ануса си по сто пъти на ден, той не може да бъде превърнат в благочестив орган.

По-добре е човек да обитава джунглата заедно с пантерите и слоновете, да се приютава под дърветата и да се препитава с горски плодове, спейки на постеля от слама и облечен в дървесни кори или листа, отколкото да живее като просяк сред роднини. (Там може да бъде унижаван дори за парче хляб).

Ученият брамин е дърво, чийто корен е ведическият химн, възпяван при вечерното обожание, а религиозните и ритуалните действия за листата на това дърво. Коренът трябва да бъде пазен, тъй като цялото дърво извлича силата си от него. Ако той бъде повреден, нито листата нито клоните ще оцелеят. (Браминът трябва да извършва „садхйа” (ритуалният акт на вечерното обожание) редовно всеки ден).

Човек чиято майка е като богинята Лакшми, чийто баща е като Вишну, а братята и другите му близки са като отдадените на Вишну, живее в дом, изпълнен с насладите на трите свята.

Много двойки пътроцветни шумни птички, кацнали на дървото през нощта, на заранта поемат в различни посоки. Какво тъжно има в това? (Природен закон е всички в този свят да се разделят след като са се срещнали. Защо тази раздяла трябва да носи скръб? Раздялата е законът на света. Такова е съболезнованието, което изказва Чанакйа за смъртта).

Онзи който е интелигентен притежава власт, защото как би могъл глупецът да я притежава? Чакалът може да убие дори разярен лъв в джунглата. (Интелигентността лесно печели над физическата мощ. Умствената проникателност може да победи всяка сила).

Защо трябва да се тревожа за живота си, след като Бог Хари е поддръжникът на света? Ако не бе тъй, как би могла майчината гръд да се изпълва автоматично с мляко за рожбата й! С тази вяра, о Съпруже на Лакшми, аз прекарвам живота си, прострян в носете ти.

Вместо да ставам добре обучен в санскита, аз искам да изучавам други езици, също както Бог вместо да пие нектара който притежава, жадува да вкусува сока от устните на божествените танцьорки (апсарите).

Брашното дава десет пъти повече сила от другите зърнени храни, млякото дава десет пъти повече сила от брашното, месото дава десет пъти повече сила от млякото, но гхи дава десет пъти повече сила дори от месото.

Склонността към милосърдие, сладкодумието, търпението и истинската мъдрост са вродени качества у човека, които не могат да бъдат култивирани чрез практика.

Онези, които изоставят собствената си група и търсят подкрепа другаде погубват сами себе си като държава, прибягваща към неморални средства.

Макар да е с тежко и масивно тяло, слонът бива контролиран от остена – прави ли гова остена тъй могъщ като слона? Лампата изгаря мрака – няма това е доказателство, че тя е равностойна с тъмнината? Гръмовният тътен на мълнията разтрошава планината на парчета – да не би това да прави гръмотевицата огромна като планина?

Не.

То показва, че онзи който сияе притежава силата; за него физическата огромност не е от значение.

(Универсален факт е, че умът винаги побеждава мускулите).

Бог Вишну напуска земята след като изминат десет хиляди години от Калиюга (настоящата епоха), Ганг оттегля водите си след като изтече половината от този период а селското божество (Грам Девата) си тръгва след половината на половината период. (Според Чанакйа в този свят няма нищо стабилно).

Онзи който е привързан към дома си не получава знание, месоядецът е безмилостен, алчният не е правдив, а мекошавият е нечист.

Никакви напътствия не могат да превърнат покварения в благороден. По същия начин колкото и да поливате с мляко и гхи дървото маргоса, то не може да стане сладко. (Според Чанакйа основната природа не може да бъде променена).

Тъй както винената делва не може да се пречисти дори след като изгори в огъня, така и злобата в сърцето на коварния не изчезва дори след многократни възлияния и къпане по светите места.

Няма нищо чудно в това, че човек осмива определени добродетели когато не осъзнава стойността им. Една кирати (жена от племето бхил), лесно би пренебрегнала перли от челото на слона за най-обикновени евтини мъниста (гунджа), които би носила с гордост на огърлицата си.

Онзи, който приема храната си в мълчание цяла година, придобива заслуги колкото да живее хиляди епохи в рай.

Ученикът, копнеещ да получи образование трябва да се откаже от следните осем дейности: сексуално общуване, наслаждение на езика, прояви на алчност и гняв, грижи за собственото си разкрасяване, ходене по празненства и панаири за забавление, прекомерно спане и въобще каквото и да било прекомерно. (Нима съвременният ученик би последвал тези съвети?)

Брамин, който се храни само веднъж на ден, който посвещава времето си на изучаване и практикуване на различни видове отречения и се съвокуплява със съпругата си единствено непосредствено след приключването на месечния й цикъл е истински двиджа брамин.

Брамин, който вечно е зает със светски дела, който притежава добитък и оре земята или е занаятчия е вайша брамин от кастата на търговците.

Брамин, който продава шеллак и неговите производни, олио, индиго, мед, цветя, вино, гхи, месо и продукти от месо се нарича брамин от ниска каста (шудра).

Брамин, който създава проблеми и пречки на другите, който е измамен и коварен, жесток и завистлив, садкодумен но зъл по сърце, е познат като брамин-котак (марджар).

Брамин, който безразсъдно унищожавя храмове, кладенци, язовири и овощни градини без никакъв страх от социални последици всъщност е брамин-неверник (млечха).

Брамин, който краде нещата, принадлежащи на гуру и на Бог, който се съвкуплява с чужди жени и живее всред същества от всякакъв биологичен вид е познат като брамин-парий.

Ако домът е изпълнен с наслада, синовете са учени, жените имат сладки гласове, парите съответстват на желанията, любов цари между съпрузите, слугите са покорни, гостите биват посрещани с почит, а Бог Шива се обожава всеки ден, ако храната е вкусна, а водата за пиене сладка и ако се общува със светци, то тогава тази къща е като рай.

Онзи, който раздава подаръци и дарения на нещастните и на учените, получава обратно своите дарове многократно (по милостта на Бога).

Онези, които се отнасят към собствените си люде с любов, а към другите с доброта, които са безмилостни към покварените, откровени към благородните, безразлични към глупците, почителни към учените, които се изправят срещу враговете си със смелост, отдават поклони на учителите (гуру) и не се оставят да бъдат омаяни от жени – те са познати като велики мъже.

Ръцете ти не раздават милостиня, ушите ти не слушат мъдри беседи, очите ти никога не поглеждат към светците, нозете ти никога не отиват до никое свято място, стомахът ти се пълни с храна придобита с незаконни и неморални средства, а ти въпреки това държиш главата си високомерно вирната. О чакале, изостави незабавно това ненужно тяло!

Онзи, който е лишен от преданост към лотосовите нозе на сина на майка Яшода (Кришна), който не възпява благородните качества на дъщерята на пастирите Радха и чийто уши не са настроени да слушат сладостните описания на игривите забавления на Бог Кришна, получава порицание от мридангата (музикален инструмент), която казва: пфу за него, пфу за него, пфу! (дхикта, диктах, диктхен).

Ако листата на кипариса не се разтварят, нима виновна за това е пролетта? Ако бухалът е неспособен да види дневната светлина, нима виновно за това е слънцето? Ако дъждовните капки не попадат в устата на кукувицата, нима виновен за това е облакът? Кой би могъл да промени съдбата си, предписана от провидението? (Недостатъците на индивида са следствие от съдбата му; за това не бива да бъдат винени външните обстоятелства.)

Добрата компания би могла да внесе благородни елементи в природата на покварения, но лошата или порочната компания никога не могат да породят злоба в благородния човек. Почвата приема аромата на цветето; не е така че ароматът отказва да приеме миризмата на пръстта.

Човек научава и се сдобива с много добри неща срещайки се със светците, които са досущ като святите места с тази разлика, че святите люде ни даряват незабавно добрите резултати, докато посещението на свети места ги дарява едва след време.

Истината е моя майка, познанието е мой баща, религията ми е брат, състраданието ми е приятел, умиротворението е моя съпруга, а прошката - мой син. Тези шест добродетели са моите истински близки, всички други са ми привидни роднини.

Неспирно преследвани от смъртта, цялата власт и богатство са тленни. Затова нека човек се придържа към религията си (Дхарма), която е вечна.

За людетe празник е поканата за пир към някой брамин, разпръскването на свежо сено пред кравата или посрещането на съпруга, завърнал се от далечни земи. Но за мен, о Кришна, празник е войната (срещу злото).

Онзи, който се отнася към жените като към свои майки, към парите и вещите като към буци пръст, а към другите същества като към самия себе си е най-големият светец.

Божественото дърво, осъществяващо всички желания (калпа врикша) е дървено, Сумеру (златната планина) е хълм, философският камък е просто камък, слънчевите лъчи са изпепеляващи, луната нараства и намалява, морето е солено, Богът на Любовта (Камадев) е безплътен, Бали е демон, кравата на обилието (Камадхену) е животно, но тебе, Господи, не мога да сравня с никого. Ти си безподобен.

Ученият човек не бива да се грижи за прехраната си. Той трябва да мисли само за религията си, защото още от раждането храната е предопределена за човека. (След като Бог е дал на човека уста, то той няма защо да се тревожи за храната. Бог ще се погрижи за нея. Човекът трябва да се интересува единствено от своята религия).

Капчица по капчица стомната се изпълва с вода. По същия начин нека и ние неспирно да получаваме познание и да събираме пари, изпълнявайки своята Дхарма. (Трябва да продължаваме да натрупваме знание, средства и религиозни принципи. Така малката струйка постепенно се превръща в огромен резервоар, от който можем да получим помощ във времена на нужда).

Даже в усиления край на своя живот злият човек си остава зъл. Горчивата тиква не може да стане сладка дори и да е напълно узряла.

Човек не бива да тъгува за миналото, нито да се тревожи за бъдещето. Мъдрите се интересуват от настоящето и планират своя курс в съответствие с него. (Мъдрият никога не се вайка, че млякото е изкипяло и не се притеснява за бъдещето. Грижа го е единствено за настоящето. Той действа съобразно времето и успява във всяка една област).

Боговете, благородниците и бащата се радват на обноските ти, другите роднини са щастливи да ядете и пиете заедно, но учените се наслаждават единствено на сладките разговори.

Бои се онзи, който е привързан към някого. Привързаността е коренът на мъката, на цялата тъга, затова най-добре да се отърсим от привързаностите и да бъдем щастливи.

Онзи, който осъзнава бъдещите проблеми и притежава остра интелигентност, винаги остава щастлив. Обратното, пасивният и инертният, който чака и се надява да дойдат добри времена, сам проваля живота си.

Човек, който не е пламенен последовател на религията е като мъртвец, макар все още да е жив, а такъв който е – живее дори след смъртта си.

Злият винаги изгаря в пламъците на ревността, виждайки чуждото щастие и започва да го осмива.

(Факт е, че по природа злобният човек отказва да признае чието и да било превъзходство. Той завижда на успеха на другите тъй като поради собствените си недостатъци не може да постигне онова, което те са направили. Той започва да им намира кусури и да им се присмива, за да накара да избледнее тяхното превъзходство и по такъв начин да затвърди своята равноценност).

Отдаването на пороците е верига, а отречението от тях – освобождение. Умът е този, който оковава човека или го освобождава.

Единението с Бог и осъзнаването му разтапят високомерието от физическите качества на човека. Затова след като е постигнал това състояние, той може лесно да се съсредоточава в медитация когато и където и да пожелае.

Кой получава всичко, към което се стреми? Човек добива онова, което му е предопределено. Затова нека всеки намира удовлетворение в това, което получава (според делата си).

Теленцето намира своята майка дори и сред хиляди крави; така и последицата от нечие дело безпогрешно открива извършителя си.

Онзи чийто ум е нестабилен не намира щастие нито сред хората, нито в самотата на джунглата. Когато е сам, той жадува за компания, а когато е в компания, копнее за самотата.

Така както човек копае с мотика дълбоко в земята за да стигне до вода, по същия начин и ученикът трябва да се опитва да се слобие със знание от своя гуру (учител).

Макар човек да жъне онова, което е посял и мъдростта му да е контролирана от делата му, все пак разсъдливият и мъдрият действа обмисляйки и претегляйки добрите и лошите последици.

Онзи, който не отдава почитания на гуру дори след като е получил познание макар и от една дума, се преражда стотици пъти като куче, а след това става парий в човешки облик.

Сумеру (златната планина) се премества след края на една епоха, седемте морета променят местоположението си след като изминат стотици епохи, но благородният човек никога не отстъпва от пътя си.

На земята има три истински съкровища: храната, водата и благата дума. Напразно глупците наричат съкровища обикновените парчета камъни.

Нищетата, болестите, скръбта, привързаността и всички омайни пристрастия са плодовете на дървото на греха в човека.

Човек може да получава пари, приятели, жени и имоти отново и отново, но не може отново да получи човешката си форма на живот.

Когато се обединят, много мънички същества могат да надвият дори могъщ и голям враг. Сбраните накуп незначителни сламки възспират дори поройния дъжд.

Много бързо се разпространяват маслото по водата, тайната прошепната на зъл човек, помощта към този който я заслужава и познанието сред мъдрите.

Човек развива отблъскване към тленния свят като слуша свещени разкази, вижда страдащи люде и посещава крематориуми. Ако остане отвлечен от светските фактори, той без съмнение се освобождава от всички привързаности.

След като извърши грях човек се разкайва, но ако се сдобие с такава мъдрост преди да го е извършил, нищо не може да възпре прогреса му.

Онзи, който е в сърцето ти, не е далеч макар и да се намира на голямо разстояние. Който не ти е в сърцето ти е далечен, макар да е наблизно.

Говори сладко на някой, от когото очакваш услуга. Когато ловецът забележи елен, той му запява нежно преди да го убие.

Ако стоиш твърде близо до крал, до огън, до гуру и до жена това води до пагубни последици, но ако си твърде далече от тях няма да спечелиш нищо добро, затова човек трябва да заеме междинна позиция – нито много далеч, нито много близо.

С огън, вода, жена, змия, глупак и член от кралско семейство човек трябва да бъде много внимателен, защото те могат да отнемат живота му по всяко време.

Оцеляват единствено добродетелните, живи са единствено стриктните в своята Дхарма. Онези които са лишени от добродетели и от вяра в религията си обезсмислят своя живот.

Ако искаш да подчиниш целия свят само с едно свое действие, тогава въздържай езика си да не говори лошо за другите.

(Като не говори лошо за другите човек може да спечели всичко. В тази шлока Чанакйа използва думите „панчадаша” и „гаво”, означаващи „петнадесет” и „крава”. „Крава” се отнася до ума, а петнадесетте са органите на човешкото същество: очите, ушите, носа, езика, кожата, устата, ръцете, нозете, сексуалният орган, анусът, словата, осезанието, цвета, мириса и насладата. Всички тези „петнадесет” трябва да бъдат контролирани).

Онзи, който говори в съответствие със същината, който знае как да влияе на хората и изразява любовта и гнева си според възможностите си е учен (пандит).

На един и същ обект – женското тяло – може да се гледа по три различни начина. За развратника то е източник на сексуално наслаждение, за отречения йоги то е отвратителна воняща плът (пълна с кръв, месо, вени, урина, изпражнения и т.н), а за кучето е сочна мръвка.

(Стойността на наблюдавания предмет (напр. красотата) е в очите на наблюдаващия в съответствие с неговия характер).

Мъдрият човек пази в тайна ефикасното лекарство, своята религия, недостатъците на дома си, сексуалните си връзки, развалената храна която е изял и лошите неща които е видял или пък чул.

Кукувицата мълчи до деня, в който гласът ѝ стане сладък.

(Човек не бива да разкрива способностите си, докато не стане съвършен в тях).

Човек трябва да събира религиозни заслуги, пари, храна, учения и лекарства, инак не би могъл да оцелее.

Човек не трябва да общува с покварени люде; нека той търси компанията на светците и нека неспирно върши добри дела, без да забравя Всемогъщия Бог дори за миг.

Онзи, чието сърце е изпълнено със състрадание към всички същества няма нужда от никакво друго познание, нито трябва да търси каквото и да било път към освобождение, нито да маже с пепел тялото си като прославените светци.
(Състраданието е най-голямата дан за човешкото същество).

Гуру, който просветлява учениците си дори само с едничка дума е толкова безценен, че нищо на света не би могло да изкупи дълга към него.(Ученик, получил дори само една дума напътствие от своя учител никога не ще успее да му се издължи).

Има само два начина: злите хора и тръните трябва или да бъдат стъпкани, или да се минава далече от тях.

Лакшми (Богинята на богатството) изоставя онзи който носи мръсни дрехи, има нечисти зъби, който е лаком, с грубиянски език и продължава да спи дори след като слънцето е изгряло, а също по залез. Дори и той да е самият Бог Вишну, Лакшми ще го отхвърли.

Незаконно добитите пари остават само десет години. На единадесетата се изпаряват заедно с капитала и интереса.

Когато има умел притежател дори непригодната вещ става полезна и красива, докато некъдърният собственик съсипва даже скъпоценните неща. Господ Шанкар е превърнал дори смъртоносна отрова в украшение за шията си, докато демонът Раху бил обезглавен макар да пил нектар.

(Тук има референция към две митологични случки.

По време на мощното разбиване на моретата от боговете и демоните, на повърхността излязла смъртоносна отрова и за благого на цялото човечество Бог Шанкар я изпил, но не ѝ позволил да слезе по-навътре от гърлото му, което посиняло от изключителната ѝ токсичност. Заради тази „синя шия” Бог Шанкар бива почитан като Нилаканта.

След това на повърхността на моретата се появил нектарът. Боговете и демоните се сбили за него. Тогава Бог Вишну се превърнал в красива жена Мохини, която чрез своя талант започнала да раздава нектара на боговете. Виждайки тази измама демонът Раху се наредил сред боговете, преструвайки се на един от тях, за да получи и той нектар. Като пийнал една глътка, Слънчевият и Лунният богове го изобличили. Веднага Бог Вишну го обезглавил със своя диск (Сударшана Чакра). Тъй като бил вече пил от нектара на безсмъртието, той не можел да бъде убит. Оттогава насетне се вярва, че той е оцелял поотделно като Раху (главата) и Кету (туловището).

Храна е онова, което е останало след като са се нахранили брамините; любов е да се съобразяваш с другите; мъдрост е това, което предпазва човека да върши грях, а благородно религиозно дело е това, което докато го върши, човек не усеща надменност.

Бисерите може да се търкалят в нозете ви, а прости стъкълца да украсяват главите ви, но дойде ли време за пазар стъклото ще бъде оценено за стъкло, а бисерите за бисери. (Истината не може да бъде крипа дълго време).

Има безброй много свети писания и неизброими клонове на познанието, а човешкият живот е твърде кратък, затова нека бъдем като лебедите, които отделят млякото от водата и пият само него. (Човек трябва да извлече същината на знанието).

Онзи, който се храни без да е отдал дължимата почит на неочакван гост, дошъл отдалеч изтощен, е известен като парий.

Дори да е прочел четирите Веди и другите свещени писания, глупецът не може да осъзнае аза, също както лъжицата многократно се потапя в храната, без да разбере вкуса ѝ.

Една лодка в облика на брамин прекосява морето на съществуването, но тя плува обърната наопъки. Онези, които останат под нея, лесно прекосяват водата, но опитат ли се да се покатерят върху ѝ, падат и се давят. (Тук Чанакйа показва превъзходството на брамините. Човек трябва да бъде смирен към тях. Онзи, който се опита да ги предизвиква, среща гибелта си).

Извор на виталността, владетелка на изцелението, Луната с тяло от нектар сияеща омайно – как губи блясък и раскош пред руменеещата слънчева зора. Та кой ли не снижава ръст, в чужд дом когато стъпи.

Черната пчела (бханвара) живее в леност сред лотосовите листица и се препитава пиейки мъзга от цветята. Ако по някаква причина попадне по чужди земи, тя би оценила благодатта дори на цъфналия ориз (кутадж). (Безпомощността кара човека да оцени и най-обикновените места и най-нищожните неща като безценни дарове).

Онзи, който в яростта си изпи морето, моят баща (Аугастйа Муни); който гневно ритна съпругът ми (Бхригу); който от самото си детство пази под езика си Богинята на Знанието (Сарасвати), която е мой враг; който изтръгва лотосите ми за да ги предложи в обожание на Господ Шива, той и неговите братя са решени да ме унищожат. Затова аз никога няма да дойда в домовете им.

(Според Чанакйа това е обетът на Богинята на парите (Лакшми), защото всички гореспоменати дела били извършени от брамини. Затова тя не стъпва в домовете им; брамините са обречени на бедност.)

Жената има навика да говори с един мъж, хвърляйки коси погледи към друг, докато тайно обича трети. Тя не може да обича предано само един.

Заплененият глупец, който в омаята си мисли че дадена красива жена е влюбена в него, всъщност танцува по свирката ѝ, защото за нея той е просто играчка.

Кой не става надменен щом забогатее? Чие отдаване на сетивните наслади не приключва в скръб? Чие сърце не е било разбито от жена? Кой би могъл да спечели кралската благосклонност навеки? Кой ли не носи злите следи на времето? Кой ли просяк някога е бил зачетен? Кой ли се е завърнал невинен, след като е бил уловен в капана на покварата и подлостта?

Никой никога не е виждал, нито чувал за златен елен, нито такъв някога е бил направен. Въпреки това вижте ненаситната жажда на Рагхунандан Рам. Наистина, мъдростта чезне, дойдат ли тежки дни.

Добродетелите издигат човека, а не високият пост. Дори да кацне на кубето на царския палат, гарванът не може да стане орел.

Ако някой друг похвали човек лишен от добродели, той може и да си спечели някакво положение, но ако дори сам Богът на Боговете (Индра) започне да хвали собствените си добродетели, това ще ги намали.

Добродетелите блестят по-силно когато се проявяват в мъдреца, както скъпоценният камък става още по-красив, бъде ли инкрустиран в злато.

Ако не му бъде оказана подкрепа, дори добродетелният страда. Колкото и безупречен да е диамантът, той се нуждае от място откъдето да сияе.

Не желая богатство, получено чрез причиняване на мъка на някого, по нерелигиозни или неморални начини, или търсейки убежище от врагове.

Каква е ползата от пари, скътани вътре в къщата като булка от ортодоксално семейство? Бесполезни са също така и богатства, на които всеки може да се наслаждава като на проститутка.

(Парите трябва да се харчат за благото на добродетелните, които помагат на обществото. Те не бива нито да се трупат скъпернически, нито разточително да се пилеят).

Всички същества са напусkali, напускат и ще напуснат този земен свят изцяло неудовлетворени от всичко, което са получили, получават и ще получат под формата на богатство, живот, жени и храна.

Резултатът от всички жертви, дарове, милостиня и т.н. изчезва след време, но онова което е дадено на този който заслужава, пребъдва вовеки. (Жертви, дарове и дарения трябва да се дават само на човек, който ги заслужава, инак всичко е безсмислено).

Сламката е лека, а памукът е още по-лек; но просякът е по-лек дори от памука. Тогава защо не го отвява вятърът? То е защото вятърът се бои, че просякът може да започне да проси и от него.

(Според Чанакйа просята е най-долната работа за човешките същества).

По-добре човек да загине, отколкото да загуби престижа си. Смъртта носи мигновено страдание, но изгубеното достойнство носи мъка ден след ден.

Благата дума носи радост на всеки. Затова нека всички бъдат благи в словата си. Няма да обеднеете от прекомерно използване на сладки думи.

Този свят е като остро и люто до отровност дърво; той има само два нектарни плода и те са милите думи и добрата компания.

Покаяние, познание и помощ към този който я заслужава – като упражняваш тези дейности, ти отново ще се преродиш в човешки облик.

Няма полза от книжно знание; няма полза и от пари, намиращи се в чужди ръце.

Онзи, който се опитва да добие знание единствено от четене на книги, а не от учител (гуру) заслужава всред обществото положение съответстващо на жена, забременяла от нелегална връзка.

Посрещни задълженията с чувство за дълг, насилието с мъст, а злият със злоба. Няма нищо срамно в това да се държиш лошо с лошия.

Дори желаният обект или местонахождение да са далечни или труднодостижими, човек може да ги получи или достигне ако е решителен. Нищо не е невъзможно за твърдо решения.

Алчният не се вълнува от пороците на другите. Доносникът не го е грижа за греха, правдивият човек няма нужда от покаяния и въздържания, чистосърдечният няма защо да посещава светите места, известният не се нуждае от разкрсяване, образованият от богатства, а опозореният не го вълнува смъртта (защото сякаш вече е мъртъв).

Онзи, чийто баща морето е мина от безценни бисери, чиято истинска сестра е Богинята Лакшми, който сам е като раковина – той няма причина да проси.

Слабият човек облича шафранената роба на отшелника, просякът поема обет за безбрачие, болният става пламенен поклонник на Бога, а старицата се превръща в благочестива жена.

(Всички търсят тези позиции едва в крайна безизходица, когато нямат никакви други алтернативи).

Няма по-голям дар от храната и водата, няма по-добър ден за започване на каквото и да било дело от дванадесетият ден на лунния календар, няма слова по-могъщи от Гайатри Мантрата и няма Бог по-велик от майката.

Отровата на змията е в зъбите, на мухата в главата, на скорпиона в опашката, но на злия човек цялото тяло е в отрова.

Жена, която взема решение без да е попитала мъжа си за позволение наистина съкращава живота на своя съпруг. Такава жена е обречена да иде в ада след смъртта си.

Жената не става благочестива като дава подаяния на нуждаещите се, нито като изпълнява отречения и пости, нито като поднася молитви по светите места, а като изпие водата, с която е измила нозете на съпруга си.

Красотата на ръцете е в даването на милостиня, а не в носенето на диамантени пръстени и златни гривни. Тялото се очиства чрез къпане, а не чрез помазване със сандалов мехлем. Човек е доволен когато го почитат, а не когато го хранят и с най-вкусната храна. Освобождение се получава чрез познание, а не чрез себе-разкрасяване.

Автоматично се разрешават проблемите на онзи, който почита другите. Той среща благодат на всяка стъпка.

Всички същества, включително и човешките, се нуждаят от храна, сън, секс и защита, всички са еднакви; но знанието е онова, което отделя хората от останалите. Човекът лишен от знание е животно.

Ослепен от своето опиянение, слонът пропъжда черните пчели с ушите си. От това губят не пчелите, а самият слон, тъй като обликът му губи очарованието си. Пчелите се завръщат сред цветчетата на лотосите.

(Ако глупакът не отдава дължимата почит на добродетелните, страда самият той, а не добродетелните, които имат безброй почитатели).

Кралят, проститутката, Богът на Смъртта (Йамарадж), огънят, крадецът, просякът, детето и селският нехранимайко не познават мъката на другите.

(Людете от гореспоменатите осем категории са себични. Те никога не обръщат внимание на страданията и скръбта на другите хора, мислейки единствено за себе си).

Макар да е неплоден и трънлив змиарник, израстналото сред калта труднодостъпно панданово дърво въпреки всичко е красиво и любимо на всички заради прекрасния си аромат. Една-едничка добродетел сияе ясно, затъмнявайки всички недостатъци.